

И.А. КАЛИЕВ, М.А. АЛТЫБАСАРОВА

МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ

ОҚУ ҚҰРАЛЫ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
«ТОРАЙҒЫРОВ УНИВЕРСИТЕТ»
КОММЕРЦИЯЛЫҚ ЕМЕС АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ

И.А. Калиев, М.А. Алтыбасарова

МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ

Оқу құралы

ДАРЫН
Баспасы

Алматы
2023

ӘОЖ323(075.8)

КБЖ 66.3я73

К17

«Қазақстан Республикасының жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында пайдалануға ұсынылды. 2022 жылдың 16 наурызындағы №1 хаттама».

Рецензенттер:

С.К. Кушқумбаев – саяси ғылымдардың докторы, профессор, ҚР Президенті жанындағы Қазақстанның стратегиялық зерттеулер институты директорының орынбасары;

А.А. Акишев – саяси ғылымдардың докторы, профессор «Торайғыров университет» КЕАҚ;

М.А. Сулейменов – тарих ғылымдарының кандидаты, Инновациялық Еуразиялық университеттің (ИнЕУ) профессоры.

Калиев И.А., Алтыбасарова М.А.

К17 Мемлекеттік басқару: оқу құралы / И.А. Калиев, М.А. Алтыбасарова. – Алматы: Дарын, 2023. – 224 б.

ISBN 978-601-7377-26-7

Оқу құралында мемлекеттік басқарудың түсінігі, негізгі сипаттамалары, функциялары, әдістері, ерекшеліктері, сондай-ақ мемлекеттік басқарудың заманауи мәселелері қарастырылған. Мемлекеттік басқарудың негізгі заманауи технологияларына талдау ұсынылған.

Сондай-ақ, құралда мемлекеттік басқарудың қазіргі заманғы базалық ғылыми-теориялық және қолданбалы аспектілері, оның мақсаттары, принциптері, құқықтық негіздері, ресурстық қамтамасыз ету және қазіргі заманғы Қазақстан мен халықаралық тәжірибенің ерекшеліктерін ескере отырып жұмыс істеу тетіктері көрсетілген. Семинар сабақтарына және студенттердің өзіндік жұмыстарына арналған тапсырмалар тізімі келтірілген, тапсырмалар тест түрінде ұсынылған.

Оқу материалы «Саясаттану», «Мемлекеттік және жергілікті басқару» мамандықтары бойынша оқитын студенттер мен магистранттарға, сондай-ақ мемлекеттік басқару проблемаларына қызығушылық танытқандардың барлығына арналған.

Оқу құралы жоғары оқу орындарының оқытушыларына, мемлекеттік және жергілікті басқару саласында жұмыс істейтін оқу және ғылыми орталықтардың кеңесшілеріне, сондай-ақ практикалық қызметкерлерге кәсіби қызметте пайдалану үшін ұсынылады.

Оқытушылар, мемлекеттік қызметшілер, сондай-ақ оқырмандардың кең ауқымы үшін қызығушылық тудырады.

ӘОЖ 323(075.8)

КБЖ66.3я73

ISBN 978-601-7377-26-7

© И.А. Калиев, М.А. Алтыбасарова, 2023

© «Дарын баспасы» ЖШС, 2023

Мазмұны

Алғы сөз-----	3
---------------	---

I МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ОҚУ ПӘНІ РЕТІНДЕ -----	5
--	----------

Тақырып 1. Мемлекеттік басқару, оның табиғаты және әлеуметтік мәні-----	5
--	----------

1.1 «Мемлекеттік басқару» курсының объектісі, пәні және әдістері ---	5
1.2 Мемлекеттік басқару және саясат теориясының әдіснамалық мәселелері -----	9

Тақырып 2. Мемлекеттік басқару жүйесінің негізгі белгілері-----	15
--	-----------

2.1 Мемлекеттік басқару жүйесінің жалпы сипаттамасы -----	15
2.2 Мемлекеттік басқару саяси биліктің негізгі жүйесі ретінде -----	25

Тақырып 3. Саяси билік және мемлекеттік басқару -----	32
--	-----------

3.1 Мемлекеттік билік пен мемлекеттік басқарудың генезисі мен табиғаты -----	32
3.2 Қоғам және мемлекеттік басқару -----	37

II МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ: ҚЫЗМЕТІНІҢ ҚҰРЫЛЫМЫ, НЕГІЗГІ САЛАЛАРЫ, БАҒЫТТАРЫ МЕН ҚАҒИДАТТАРЫ -----	43
---	-----------

Тақырып 4. Мемлекеттік басқару факторлары -----	43
--	-----------

4.1 Мемлекеттік басқарудың сипатын анықтайтын объективті жағдайлар -----	43
4.2 Мемлекеттік басқарудың субъективті факторы, оның құрылымы мен сапалық сипаттамалары-----	48

Тақырып 5. Мемлекеттік басқарудың ұйымдастырушылық қағидастары мен функциялары-----	51
--	-----------

5.1 Қоғамды басқару мемлекеттің басты мақсаттарының бірі ретінде -----	51
5.2 Мемлекет функцияларының жалпы сипаттамасы-----	53

Тақырып 6. Мемлекеттік басқарудың жүйелік сипаттамалары-----	60
---	-----------

6.1 Мемлекеттік басқару жүйесі: түсінігі және құрылымы -----	60
6.2 Мемлекеттік басқару қағидастары-----	64

Тақырып 7. Мемлекеттік-басқарушылық қызмет-----	75
--	-----------

7.1 Мемлекеттік-басқарушылық қызмет, оның мәні мен ерекшеліктері. -----	75
7.2 Басқару қызметінің нысандары -----	88

ІІІ ӘЛЕУМЕТТІК ЖӘНЕ ЭКОНОМИКАЛЫҚ САЛАЛАРДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ	93
Тақырып 8. Әлеуметтік саладағы мемлекеттік басқару негіздері	93
8.1 Әлеуметтік саясатты бағалаудың қазіргі заманғы тәсілдері	93
8.2 Әлеуметтік саясаттың негізгі құрамдас бөліктері және мемлекеттің әлеуметтік көмек түрлері	98
Тақырып 9. Әл-ауқат мемлекеті	106
9.1 Әл-ауқат мемлекетінің тұжырымдамасы мен институттарын қалыптастыру	106
9.2 Әл-ауқат мемлекетінің ұлттық нұсқаларын типологизациялау	111
Тақырып 10. Экономика саласындағы мемлекеттік басқару негіздері	120
10.1 Мемлекет пен экономика өзара қарым-қатынасының жалпы сипаттамасы	120
10.2 Мемлекет пен бизнестің өзара қарым-қатынасындағы жаңа үрдістер	126
Тақырып 11. Бизнес саласындағы мемлекеттік басқару	136
11.1 Мемлекет пен бизнестің өзара іс-қимылының сипаты мен мақсаттары	136
11.2 Экономикадағы өзара іс-қимылдың негізгі субъектілері	140
ІV МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІНІҢ ТИІМДІЛІГІ МЕН ДАМУ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ	144
Тақырып 12. Қоғамды мемлекеттік басқарудың тиімділігі	144
12.1 Өнімділік пен тиімді мемлекеттік басқару идеяларының тарихи тамыры.	144
12.2 Мемлекеттік басқарудың өнімділігі мен тиімділігінің проблемалары	149
Тақырып 13. Мемлекеттік басқарудың тиімділігін арттыру	153
13.1 Өнімділік пен тиімділікті бағалау өлшемдерін әзірлеу	153
13.2 Мемлекеттік органдардың өнімділік пен тиімділікке әсері	162
Тақырып 14. Мемлекеттік басқару жүйесіндегі әлеуметтік әріптестік	169
14.1 Келісімшарт мемлекет пен жеке сектордың өзара іс-қимылының құралы ретінде	169
14.2 Келісімшарт жүйесінің мәні. Келісімшарттық жүйені іске асыру тәжірибесі	180
Оқу жұмыс бағдарламасы	188
Тақырыптық жоспар	190
Эссе тақырыптары	196
Тест түріндегі тапсырмалар	197
Емтихан сұрақтары	217
Ұсынылатын әдебиеттер	220

Оқу басылымы

И.А. Калиев, М.А. Алтыбасарова

МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ

Оқу құралы

Басылуға 02.02.2023 қол қойылды.

Пішімі 60x84/16. Көлемі 17,6 б.т.

Таралымы 500 дана

«Дарын баспасы» ЖШС

Алматы қ., Жамбыл к-сі, 114/85,

Бизнес-Сити БО, Литер Д, 510 каб.

e-mail: darynbaspas2022@mail.ru, +7 747 150 11 77